

Hälsning

från Församlingsfakulteten nr 5, okt 2009

Igång!

Bibelskola Göteborg

Bekände de första kristna Jesu gudom?

År 1913 publicerade den tyske bibelforskaren Wilhelm Bousset ett verk vars inflytande än idag är påtagligt: *Kyrios Christos: Geschichte des Christusglaubens von den Anfängen des Christentums bis Irenaeus*. Syftet med studien, som ifråga om djup och lärdom är svårslagen, var att förklara varför man började dyrka Kristus som en *gudomlig* person och hur detta utvecklades under de två första århundradena.

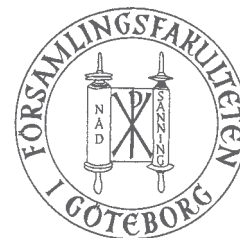
Hednisk påverkan på Kristustron

Bousset antog att det fanns en skarp och tydlig gräns mellan judendomen och hellenismen under det första århundradet. Denna tog sig bland annat uttryck i att judarna, till skillnad från hedningarna, var strikta monoteister. Eftersom de första kristna var judar, kunde de därför inte ha tillbett Kristus som en gudom. Deras monoteism lade band på dem. Det var först i de hednakristna församlingarna ett sådant steg togs. Där skulle Kristus ha uppfattats som en gudomlig *Kyrios* (Herre) lik de gudomliga hjältar eller kultgudomar som dyrkades bland hedningarna, och eftersom de hednakristna tidigare dyrkat flera gudomar var det naturligt för dem att tillbe

Läs om Bibelskola Göteborg på sid 7

Fortsätter på sid 4

Efterföljelse i dag, s. 3 Till minne av biskop Gärtner, s. 8

Teologi – talet om Gud

Teologi – så kallas det ämne vi på Församlingsfakulteten undervisar i. Det är ett av tre ämnen med anor i de tidiga universiteten. De två andra är medicin och juridik. Själva ordet teologi är uppbyggt av två beståndsdelar, Theos som betyder ”Gud” och logos som betyder ”ord”. Teologi är således läran om Gud eller ord om Gud.

Den senare innebörden av ordet teologi, ord om Gud, handlar om hur vi talar om Gud och hur vi tilltalar Gud. Vårt sätt att tala om saker påverkar vår relation till det omtalade. Om vi t.ex. använder öknamn om människor påverkar det relationen negativt och vice versa.

Men vad har det resonemanget med Gud att göra? Gud är väl ändå upphöjd över vårt språk och inte beroende av människors uttryck och tankar om honom? Det är sant, men vi människor är beroende av språket. Gud har gett oss språket som kommunikationsmedel och uppenbarat sig i språklig form i den heliga Skrift. Vår användning av språket i relation till Gud påverkar vår relation till Gud.

I vår samtid görs en hel del kreativa försök att finna nya uttryck och namn på Gud. Väl medvetna om att språket påverkar tanken, använder man sig av inklusivt d.v.s. könsneutralt språk i talet om Gud. Ofta är syftet att fler människor ska känna sig inkluderade och på så vis komma in i kyrkans verksamhet, delta i gudstjänster och liknande. Det är inte där problemet ligger.

Med språket är det ju så att vi människor lär oss tala genom att andra, främst föräldrar och syskon, talar till oss redan som nyfödda. I början förstår barnet inga ord, men kommunikation uppstår ändå. Allt eftersom kommer orden, till en början som efterhärmaningar och så småningom som eget formulerade ord och små meningar.

När det gäller teologin – vårt tal om Gud – går det till på samma sätt. Det börjar med att Gud talar till oss, genom sitt ord, i gudstjänster, genom förkunnelse och undervisning. Där lär vi oss teologi – talet om Gud. Det är dock inte så att vi lär oss ett språk enbart genom att lyssna, utan vi behöver, likt ett barn, tala också.

Vi övar oss i att tala om Gud på två olika sätt: primärt genom att tala till Gud i bön, men också genom att tala om Gud med andra människor. Den som använder alla Bibelns namn på Gud berikas i sin relation till Gud. Den som alltid väljer ett och samma får snart en försnävad ”gudsbild”. Varje namn som Gud har döljer hemligheter. Det tar tid att upptäcka dessa, men det är mödan värt.

Låt mig illustrera med ett exempel från antiken. I Gamla testamentet finns en tydlig tendens att i högre grad använda *Elohim*, ”Gud”, som också kan beteckna andra gudar, om Gud då det är tal om Gud som skaparen, hela jordens Gud och Gud som hela världens domare. Å andra sidan används det s.k. tetragrammet, *JHWH*, ”HERRE”, om Gud när det är fråga om förbundets Gud, om Guds nåd och barmhärtighet och om Israels utkorelse och frälsning. Namnen förknippas alltså i huvudsak med olika aspekter av Guds väsen. Denna förståelse är genomgående bland de gamla rabbinerna på semitiskt språkområde.

Då Gamla testamentet översattes till grekiska kom namnet *JHWH* att ersättas av den grekiska titeln *kyrios*,

som betyder ”herre”. Om detta skedde från början eller kom in senare vet vi inte, då vi inte har så många handskrifter bevarade.

När filosofen Filon av Alexandria (ca 25 f. Kr. – 40 e. Kr.) ska utlägga Gamla testamentet, framgår det att han läst handskrifter som återgett namnet *JHWH* med titeln *kyrios*. Han menar att Skriften använder *theos* (motsvarigheten till *Elohim* ”Gud”) när det är fråga om den barmhärtige Guden och *kyrios* ”Herre” när det är fråga om den dömande Guden. Filon

hamnade alltså i motsatt slutsats jämfört med rabbinerna. Gudsnamnen innehåller hemligheter som lätt går förlorade i översättningar. I Nya testamentet förknippas däremot *kyrios* ofta med frälsningen och nåden – i kontinuitet med Gamla testamentet! När vi därför i våra Biblar läser ”HERRE” (1917 & SFB) så är det inte primärt ”herrskapet” som åsyftas utan den frälsande Guden, nådens och förbundets Gud, som leder sitt folk som en Fader.

Gud förändras ju inte av att vi byter ut hans namn mot andra namn, han är den samme i tid och evighet. Vår kunskap och vår relation till honom påverkas dock. Låt oss därför utforska Skrifterna och se efter vad de olika namnen lär oss om Gud. Låt oss också i vår teologi, i våra gudstjänster och i våra böner berikas av Guds ords rikedom på olika sätt: Gud är vår Fader, hjälparen och frälsaren. Gud är också den allsmäktige skaparen och den som utrannsakar hjärtan och njurar och den som en dag ska döma alla levande och döda. Guds olika namn sammanfattar Bibelns budskap – Teologi!

”Men vi har vårt medborgarskap i himlen, och därifrån väntar vi Herren Jesus Kristus som Frälsare” (Fil 3:20).

Johannes Hellberg
rektor

”Guds
olika namn
sammanfattar
Bibelns
budskap”

Efterföljelsen i dag

Under sin aktiva tjänstetid konstaterade Olavi Rimpiläinen, den siste bekännelseetrogne biskopen i Finska kyrkan, vid olika tillfällen att kyrkan lät Bibeln utgöra högsta normen i avgörandet av många lärofrågor men inte i samma utsträckning vid frågor om den kristna "vandeln". Enligt hans mening var detta ett av de största bekymren i det praktiska församlingsarbetet. När jag i dag läser i pressen om de svårigheter som prästernas tjänstetillsättningar och tjänstgöring (när det gäller t.ex. sexualundervisningen) orsakar på skilda håll både i Finland och i Sverige, förstår jag att nämnda biskopliga varning verkligen var mer än på sin plats.

Vi håller på att hamna i den situation där den avrättade tyske teologen Dietrich Bonhoeffers protest började. Han skrev 1937 boken *Efterföljelse* som ett nödrop i en historisk stund, då det visserligen var tillåtet att "bekänna Kristus" men inte att "följa honom". Kyrkan skulle inte "blanda sig i det som inte angick" henne. All kritik av fascismen stämplades helt enkelt som ett kyrkans intrång på "det världsliga regementets" område eller "det egentliga andliga regementets försummande". Du får visst lov att vara en kristen, bara du inte lever som en sådan! Detta var ju ett fullständigt självbedrägeri eller den av Bonhoeffer myntade "billiga nåden" som inte tröstar någon – utom de sorglösa, inte verkar något – utom skenhelighet, och inte leder någon vart – utom till helvetet.

I liknande situation har man befunnit sig också tidigare i kyrkans historia. Redan Tomas av Kempis sade träffande om sin tid: "Kristus har många bekännare men få efterföljare." För klarhetens skull må det sägas att detta också gäller bekännelsefronten i Norden. Det räcker inte att ägna sig åt skarp kyrkopolitik, predika den rätta läran och berömma sig av Guds nåd och barmhärtighet, om man samtidigt vägrar göra sann bättring, kämpa på korsets väg och följa Herren varthelst han går. Nu behövs en kristendom som både syns och hörs när och fjärran, som gräver på djupet, lyfter hjärtat högt upp till Gud och är varm av uppriktig kärlek. Den värsta förhärdelsen följer på den rena läran när man visserligen talar om men inte lever ut den.

Eller med framlidne svenska biskopen Bo Giertz ord: "Det finns knappast något så hårt som de prästers hjärtan, vilka vant sig vid att ständigt höra Guds ord, predika och utlägga Guds ord, dock utan att själva ta emot det som Guds ord. Det förklarar kanske, att Ordets tjänare ibland kan handla så gåtfullt i sin ogudaktighet, förljugenhet och hjärtlöshet. Det är fråga om andlig orätrådighet, om man predikar Ordet för andra men själv ej ställer sig under det. En vacker dag gillrar själafienden sin snara. Han lockar till mened, tvingar till medveten och övervägd lögn eller andra likartade synder, eftersom det är nödvändigt att bevara det utvärtes skenet".

Orsaken till kyrkans förnedring (här avses alltså hela kyrkan, d.v.s. även varje bekännelsegrupp och bekännelseetrogen förkunnare, jag själv inbegripen) är följaktligen att Bibeln ofta har förlorat sin auktoritet i vårt privatliv, i våra andaktsövningar och i det offentliga församlingsarbetet. På avfallet följer bristen på ånger varom Bonhoeffer skriver: "Guds bud drabbar oss i kyrkan på två områden: predikans och skriftermålets ... Den konkreta etiken försvann ur den evangeliska kyrkan, när prästen inte längre såg sig själv som den som i biktstolen ansvarsfullt svarar på människornas frågor. Genom att felaktigt hänvisa till den kristna friheten slutar han att predika konkret om Guds bud. Därför får den evangeliska kyrkan tillbaka den konkreta etik den hade under reformationstiden först när den återfunnit biktens gudomliga ämbete."

Bättringen måste "börja på Guds hus" (se 1 Petr. 4:17). Börjar den inte där, börjar den aldrig någonstans. Detta innebär en kallelse till verklig efterföljelse för oss alla, nämligen att förneka sig själv, att ta korset på sig och att dö bort från världen – eftersom Kristus förnekade sig själv, tog sitt kors på sig och dog för vår skull.

Timo Laato
lektor NT

Herren Kristus vid sidan av Israels Gud. Det var denna form av Kristusdyrkan den nyomvända Paulus stötte på. I hans brev finner vi därför den Kristustro som de hednakristna delade och utvecklade.

Ytterligare steg mot ett allt högre gudomliggörande av Kristus märks, enligt Bousset, i de johanneiska skrifterna från slutet av det första århundradet. Under det andra århundradet fortsätter utvecklingen och den genomhelleniserade "Kristuskult" som ligger till grund för den klassiska kristologin, formulerad vid kyrkomötet i Nicea 325, kommer till uttryck hos kyrkofäder som Ignatius och Irenaeus.

Bekännelsen till Jesus som sann Gud och sann människa är alltså, enligt Bousset, väsensskild från den ursprungliga enkla tron på Kristus i urförsamlingen. Den är resultatet av ett gradvis ökande hedniskt inflytande bland de kristna.

Från Messias till Gud

Även om Boussets beskrivning tidigt kritiserades – inte bara av konservativa forskare – vann den snart stort inflytande inte minst tack vare Rudolf Bultmanns helhjärtade stöd, och det tas fortfarande ofta för givet inom bibelforskningen att hans teori i huvudsak är riktig. På åtminstone två punkter har det länge rått närmast en konsensus: 1) de första judekristna bekände Jesus som den utlovade Messias, men de uppfattade honom inte som gudomlig; 2) kristologin har genomgått en utveckling där synen på Jesus blivit allt högre, från en icke-gudomlig Messias till Gud själv kommen i köttets gestalt.

Men denna beskrivning av den klassiska kristologins ursprung och utveckling har under de senaste 30 åren utsatts för kraftig kritik. En växande skara forskare har på punkt efter punkt visat att Boussets teori inte håller. Många olika faktorer spelar in, men jag skall här begränsa mig till några få aspekter och framförallt lyfta fram den brittiske bibelforskaren Richard Bauckhams bidrag.

Ingen skarp gräns mellan hedniska och judiska kristna

Boussets skarpa distinktion mellan judendom och hellenism har visat sig vara överdriven. Judarna hade sedan Alexander den Stores dagar varit under inflytande av hellenistiskt språk och kultur. Alla former av judendom var vid Jesu tid i olika grad hellenistiska. Dessutom var judendomen, även

i Palestina, före år 70 e. Kr. ingalunda en enhetlig rörelse. Vad dessa judar kunde eller inte kunde omfatta är inte så entydigt. Mycket av det Bousset antog var en direkt influens av hedniska religiösa ideer på den tidiga kristenheten antas numera ha sitt ursprung i den judisk-kristna urförsamlingen. På samma sätt är det naivt att dra en skarp gräns mellan judekristna och hednakristna grupper. De kristna församlingarna, inklusive de som dominerades av hedningar, var länge i stor utsträckning ledda av judiska kristna – Paulus själv var ju jude!

Kristustillbedjan och monoteismen

En av de forskare som bidragit mest till att förändra beskrivningen av den tidiga kristologins ursprung och utveckling är Richard Bauckham. Han publicerade 1981 en

studie ("The Worship of Jesus in Apocalyptic Christianity," *NTS* 27) där han belyste frågan om tillbedjan av Jesus och den judiska monoteismen utifrån bland annat Uppenbarelseboken.

Judendomen såsom vi känner den från judiska skrifter från århundradena kring Jesu födelse insisterade på att det gick en skarp linje mellan Gud och skapelsen. Det var i religiös praxis, vid tillbedjan, en tydlig gräns mellan det skapade och Skaparen drogs: Gud skall tillbes; ingen skapad varelse får tillbes.

Hur kan då den tidiga kyrkan som bekände sig till monoteismen erkänna

Jesus värdig tillbedjan? Bauckham utesluter två vanliga förklaringar: att de kristna inte var lika strikta monoteister som senare rabbinsk judendom, eller att de var influerade av hellenistisk synkretism såsom Bousset hävdade. Uppenbarelseboken beskriver nämligen tillbedjan av Jesus i himmelen samtidigt som den varnar för att tillbe något skapat. Bauckham lyfter framförallt fram de två scenerna där den ängel som förmedlar den profetiska uppenbarelsen till Johannes förbjuder Johannes att tillbe honom: "Gör inte så... Gud skall du tillbe!" (Upp. 19:10 och 22:8-9).

Detta motiv förekommer i flera judiska skrifter. Ofta handlar det om en människa som i en syn får se en strålande ängel och som förväxlar ängeln med Gud själv och därför faller ner och tillber. Men ängeln förbjuder detta och hänvisar människan till att tillbe Gud allena. Inte ens de mest upphöjda änglarna får alltså tillbes. Likväl tillbeds Jesus i Upp. 5. Det är uppenbart att det handlar om explicit gudomlig tillbedjan;

*Jesus
delar alltså
den unika gudomliga
identiteten med Gud eller
som Bauckham formulerar
det: Jesus är inkluderad
i den gudomliga
identiteten.*

parallellerna mellan tillbedjan av Gud i kapitel 4 och den därpå omedelbart följande tillbedjan av Jesus klagör detta. Den typ av doxologi som riktas till Jesus riktas heller aldrig till någon annan än Gud i den judiska litteraturen. Detta bekräftas också av fortsättningen i Uppenbarelseboken där Gud och Jesus tillbeds tillsammans. Det kan knappast bli tydligare att den tillbedjan som Gud ensam är värdig också tillskrivs Jesus.

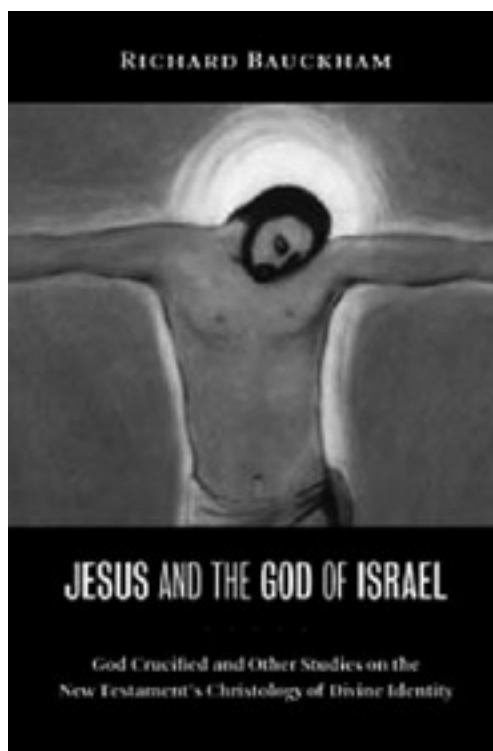
Bauckhams artikel sätter ett kraftfullt frågetecken kring Boussets tes att Kristusdyrkan var ett resultat av hedniska influenser i den tidiga kristenheten. Tvärtom visar han att Uppenbarelseboken håller fast vid en strikt monoteism samtidigt som Jesus placeras på den gudomliga sidan av den gräns som skiljer Gud från de skapade varelserna.

Bauckhams studie fick stor betydelse. Inte minst inspirerande den en annan forskare, Larry Hurtado, att göra en genomgående studie av Kristustillbedjan och den judiska monoteismen över hela den tidsperiod Bousset såg på. Resultatet (vid sidan av en serie tidigare publikationer) kom ut 2003: *Lord Jesus Christ: Devotion to Jesus in Earliest Christianity*. Hurtado argumenterar övertygande för att Jesus redan i den judiska urförsamlingen intog en plats i den kristna kulten som i judendomen bara tillkommer Gud och att det inte är fråga om en långsam utveckling av kristologin mot allt högre former.

Jesus inkluderad i den gudomliga identiteten

Bauckham har också arbetat vidare på de resultat han nådde i sin artikel. År 1998 publicerade han *God Crucified: Monotheism and Christology in the New Testament*. Tvärtom Bousset argumenterar han här för att den tidigaste kristologin också är den högsta. Men framförallt bidrar han med ett nytt sätt att beskriva Gud och Jesus och deras inbördes förhållande. Den kristna teologin har ofta följt grekisk tradition och ställt frågan *vad* Gud är, alltså frågor om hans väsen och natur som vanligen besvaras med metafysiska begrepp. Men den bibliska och judiska traditionen frågade efter *vem* Gud är. Bauckham föredrar därför begreppet *identitet*. Identitet frågar nämligen efter vem en person är.

Vad karaktäriserar då den *unika* gudomliga identiteten? Enligt Bauckham är det två saker som hela tiden återkommer i de judiska skrifterna: Gud är unik som 1) Skapare av allting och som 2) suverän Härskare över allting. Därför är han den ende som är värdig tillbedjan. Men just dessa unika gudomliga identitetsdrag delas enligt NT av Jesus; han är också suverän Härskare över allting (t.ex. Ef. 1:21-22; Fil. 2:6-11) och han har skapat allt (t.ex. 1 Kor. 8:6). Jesus delar alltså den unika gudomliga identiteten med Gud eller som Bauckham formulerar det: Jesus är inkluderad i den gudomliga identiteten. Jesus skall alltså inte uppfattas som en gudom vid sidan av Gud. Många av de mest upphöjda beskrivningarna av Jesus betonar samtidigt monoteismen.

Fil. 2:6-11, till exempel, som beskriver Jesus som suverän härskare över allting och ägare av det gudomliga namnet JHVH, talar också om att alla knän skall böjas inför Jesus. Det sistnämnda är en allusion till Jes. 45:22-23 som talar om att alla knän skall böjas inför *Gud* just för att han är Gud och *ingen annan*. Jesus identifieras här med JHVH i Hans universella suveränitet just på ett av de bibelställen som tydligast inskräper monoteismen.

Enligt Bauckham höll alltså de första kristna – judar såväl som hedningar – fast vid att det går en skarp gräns mellan det skapade och Skaparen. Samtidigt bekände man att Jesus står på den gudomliga sidan, inte som en gud vid sidan av Gud, men inkluderad i den gudomliga identiteten. Det är alltså fråga om en *kristologisk monoteism* som inkluderar Jesus i Guds unika identitet.

För den som är intresserad av de här frågorna och vill läsa vidare rekommenderas Larry Hurtado, *Lord Jesus Christ* (Eerdmans, 2003), Richard Bauckham, *Jesus and the God of Israel: 'God Crucified' and other studies on the New Testament's Christology of Divine Identity* (Paternoster, 2008), Gordon Fee, *Pauline Christology* (Hendrickson, 2007).

Daniel Johansson
doktorand, Edinburgh

Välkommen att lära mer av Daniel Johansson och Richard Bauckham på FFG:s bibeldagar 6-7 november 2009 (program s. 6).

Församlingsfakultetens bibeldagar 6–7 nov 2009

Tema: *Historiens och trons Jesus*

Fredag 6 november

I Församlingsfakultetens föreläsningssal,
Södra vägen 61, hpl Korsvägen

- 09.45 Kaffeservering
10.15 Inledning
10.30 *The Faith in Jesus Christ and the Quest for the Historical Jesus*, prof. Reinhard Slenczka
11.45 Lunchpaus
13.30 *The Authenticity of apostolic eye-witness in the New Testament*, prof. Richard Bauckham
14.45 *Den minnesvärda historien. Om vägen från den historiske Jesus till trons Kristus*, prof. Samuel Byrskog
16.00 Kaffeservering
16.30 *Jesus er Herren. Nogle aspekter af Kyrios-kristologien hos Paulus*, prof. Peter V. Legarth
17.45 Avslutning

Lördag 7 november

I Johannebergs församlingshem,
Walleriusgatan 1, hpl Vidblicksgatan

- 08.45 Morgonbön
09.00 *Who was the Beloved Disciple?* prof. Richard Bauckham
10.15 Kaffeservering
10.45 *Ödmjukhet och anspråk – om kristologin hos Jesus*,
prof. Bengt Holmberg
12.00 Lunch
13.45 *Jesus i Markus*, doktorand Daniel Johansson
15.00 Kaffeservering
15.30 *Jesus som Herre & den judiska monoteismen*,
lektor Timo Laato
16.30 Avslutning

Alla välkomna! Ingen anmälan

Vi tar inte ut någon deltagaravgift, **men det ges möjlighet för den som vill att stödja vårt arbete med en gåva.** Kaffe serveras till självkostnadspris, lunch ordnar var och en för sig. (OBS lördagens program hålls i Johannebergs församlingshem.)

Medverkande:

Prof. Richard Bauckham, professor i New Testament vid St. Mary's College, University of St. Andrews, Scotland.

Prof. Samuel Byrskog, professor i Nya testamentets exegetik vid Lunds universitet.

Prof. Bengt Holmberg, professor em. i Nya testamentets exegetik vid Lunds universitet

Doktorand Daniel Johansson, studerat vid Församlingsfakulteten och Concordia Theological Seminary, Ft. Wayne, nu doktorand i Nya testamentet i Edinburgh.

T.D. Timo Laato, lektor i Nya testamentet vid Församlingsfakulteten i Göteborg.

Prof. Peter V. Legarth, professor i Nya testamentet vid Menighedsfakultetet i Århus.

Prof. Reinhard Slenczka, professor em. vid universitetet i Erlangen, har också tjänstgjort vid Lutherakademien i Riga.

Vänner och förebedjare!

Först vill jag tacka er alla för allt stöd under de år Församlingsfakulteten fått finnas! Tack för alla gåvor, alla uppmuntrande brev och alla förböner.

Som vi berättade i förra numret av Hälsning har styrelsen antagit en budget med högra insamlingsmål än någonsin tidigare. Vi har höjt målet med ca 50 % i jämförelse med föregående år. Detta kan synas djärvt, men vi tar detta steg i tro att Herren ska förse oss med det vi behöver.

Det är ändå inte några orimliga summor vi talar om. Om alla *Hälsnings* läsare skulle bidra med 70 kr i månaden så

skulle vi nå vårt mål. Det är inte mer än vad en dagens rätt kostar på en restaurang, så nog känns det överkomligt.

Jag vädjar till er att följa apostlarnas och Jesu uppmaningar att ge åt Herren med glädje i hjärtat utan att den vänstra handen vet vad den högra gör (Matt 6:3). Låt din gåva följas av förbön. Bed om Guds välsignelse över styrelse, ledning, personal och studenter. Församlingsfakulteten behövs mer än någonsin, det är vår övertygelse!

Gud välsigne er alla!

Johannes Hellberg
rektor

*”Må Herren leda era hjärtan in i Guds kärlek
och Kristi uthållighet”* (2 Tess. 3:5)

Bibelskolan och Kristi hemlighet

Sedan Församlingsfakulteten flyttade till Södra Vägen för drygt 15 år sedan har behovet av större lokaler aldrig varit så stort som nu, höstterminen 2009. Det är ett glädjande faktum. Med det hittills största intaget av elever på Bibelskola Göteborg är det lite mödosamt att få plats i lektionssalar, andaktsrum och kök. För att alla ska rymmas vid gemensamma andakter har ett av klassrummen blivit ”kapell”, medan det gamla andaktsrummet blivit klassrum. Det nya kapellet är ett lyft för andaktslivet.

Efter en månad kan vi konstatera att bibelskolan kommit igång mycket bra. Bredden i lärarkåren och ämnena håller upp engagemanget bland eleverna. Det finns mycket att lära, många intressanta perspektiv att få upp ögonen för. Möjligheterna till gruppsamtal, gemenskap och mentoring gör också att sammanhållningen bibehålls, trots att halvtidsstudierna egentligen inte innebär så mycket tid tillsammans.

Olika personligheter och bakgrund skapar också en dynamik inom elevgruppen, vilket är berikande. Mycket talar för ett gott år tillsammans, som ju också innefattar en gemensam resa till Israel, men med allt gäller orden: ”Herrens välsignelse ger rikedom, egen möda lägger inget därtill” (Ords 10:22). Det är vår bön, och vi ber också om din bön, att ”Gud öppnar en dörr för ordet, så att vi kan predika Kristi hemlighet” (Kol 4:3).

Det nya ”kapellet” i översta våningen.

Jakob Appell
studierektor för Bibelskola Göteborg

Biskop em. Bertil Gärtner in memoriam

Bertil Gärtner i FFG:s bibliotek

Guds folk i Sverige har förlorat en uppskattad och ärad ledare. Biskop Bertil Gärtner valdes till biskop i Göteborgs stift 1970 som efterträdare till biskop Bo Giertz. Då hade han bakom sig en lång tid som akademisk lärare, dels i Uppsala och dels vid Princeton University i USA liksom en kort tid som domprost i Göteborg.

Ingen biskop i Svenska kyrkan har under 1900-talet vigd så många män

till Ordets ämbete som biskop Bertil Gärtner. Undertecknad var en av fyra i hans första prästvigning.

Biskop Gärtner var uppskattad och respekterad i många kristna sammanhang, och att han hade en öppenhet och generositet i sin personliga läggning som är mindre vanlig. För Församlingsfakulteten har han haft stor betydelse. Hans ledarroll fanns med som inspiration, när Församlingsfakulteten bildades 1993. Under en rad år medverkade biskopen regelbundet

med undervisning bland både studenter och andra teologiskt intresserade. Han var en biskop som älskade Bibeln och älskade att undervisa med Bibeln i centrum.

Vid Församlingsfakulteten och inom Peter Isaac Béens Utbildningsstiftelse tackar vi Kyrkans Herre för vad han gav oss genom biskop Bertil Gärtner och vad han betydde för bekännelserörelsen som ledare och som akademisk och pastoral teolog.

R.I.P.

Bengt Birgersson
Utbildningssekreterare

Med anledning av biskop Bertil Envalls 100-årsdag, som infaller den 29 oktober, har Församlingsfakulteten glädjen att inbjuda till en

Missionsdag, fredagen den 23 oktober 2009

på Församlingsfakulteten, Södra vägen 61

- 15.00 Inledning, utbildningssekr. Bengt Birgersson
- 15.15 *Svenska missionsbiskopar under 100 år*, forskningschef Rune Imberg
- 15.50 Kaffe
- 16.30 *Biskop Bertil Envalls missionsstrategi i Malaysia*, komminister Anders Stenbäck
- 17.30 Avslutning, rektor Johannes Hellberg

P.S. Ett separat arrangemang med anledning av Biskop Envalls 100-årsdag kommer att äga rum på *Lärjungagården i Torestorp*, lördagen den 24 oktober. För mer information, kontakta Lärjungagården, tel. 0320-558 40.